

Світлана САВЧУК

**ПЛАНУВАННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ:
ПРАКТИКА ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Проаналізовано діючу практику і виявлено проблеми у плануванні міжбюджетних трансфертів в Україні. Запропоновано порядок поетапного зменшення обсягів міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету України на прикладі місцевих бюджетів Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей.

Operative practice is analysed and found out problems in planning of interbudgetary transfers in Ukraine. The order of the stage-by-stage diminishing of volumes of interbudgetary transfers from the State budget of Ukraine on the example of local budgets of the Ivano-Frankivsk, Ternopil and Chernivtsi regions is offered.

У період поглиблення бюджетної реформи гостро постають питання організації й удосконалення міжбюджетних відносин в Україні. Адже забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку регіонів нерозривно пов'язано із формуванням достатньої дохідної бази місцевих бюджетів, в тому числі визначенням при цьому ролі міжбюджетних трансфертів. Тому пріоритетне значення в цьому процесі має належати саме модернізації порядку надання та обґрунтованості обсягів міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, від чого залежить рівень фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Важливим завданням при цьому є зменшення обсягів надання міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам за рахунок збільшення власних джерел надходжень, що сприятиме максимальному забезпеченню територіальних громад суспільними послугами з боку органів місцевого самоврядування.

Визначаючи особливу роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів та їхньому збалансуванні, у центрі уваги провідних вітчизняних науковців, зокрема таких як О. Василік, В. Дем'янишин, А. Єпіфанов, О. Кириленко, В. Кравченко, М. Кульчицький, І. Луніна, К. Павлюк, Ю. Пасічник, В. Федосов, С. Юрій, знаходяться проблеми щодо організації та реформування міжбюджетних відносин в Україні.

Метою статті є дослідження практики і проблематики планування обсягів міжбюджетних трансфертів в Україні та визначення шляхів зменшення їхніх обсягів з державного бюджету.

Бюджетним кодексом України визначено міжбюджетні трансферти як кошти, що безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого. Міжбюджетні трансферти поділяються на чотири види: дотації вирівнювання; субвенції; кошти, що передаються до державного бюджету та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів; додаткові дотації. Обсяг дотації вирівнювання, субвенцій та коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів за їхніми окремими видами затверджується Законом України про Державний бюджет України [1].

Упродовж 2004–2010 рр. спостерігалася значна частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів України, яка за вказаний період коливалася у межах від 41,6% до 49,7%. Так, найменша їхня питома вага спостерігалася в 2004 р. на рівні 41,6%. До 2006 р. їхня частка збільшилася на 8,1 процентних пункти і становила 49,7%. З 2006 р. прослідковувалася тенденція до зменшення у 2009 р. питомої ваги трансфертів до 45,4%. У 2011 р. частка офіційних трансфертів у загальному обсязі доходів місцевих бюджетів України зросла на 3,6% і становила 49%. На 2011 р. загальний обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються із загального фонду державного бюджету до місцевих бюджетів, визначено у сумі 84579,9 млн. грн., що на 10925,5 млн. грн. або 14,8% більше порівняно з 2010 р.

У загальному обсязі трансфертів у складі доходів місцевих бюджетів України найбільшу питому вагу становили дотації вирівнювання. Упродовж 2004–2011 рр. спостерігається тенденція до зростання дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам. Так, з 2004 р. до 2010 р. їхній обсяг

зріс у 6 разів, зокрема з 7357,0 млн. грн. до 43641,0 млн. грн. На 2011 р. обсяг дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам України встановлено у сумі 43909,5 млн. грн., що на 269,0 млн. грн. (0,6%) більше проти обсягу дотації, передбаченої на 2010 р. (43640,5 млн. грн.) (рис. 1).

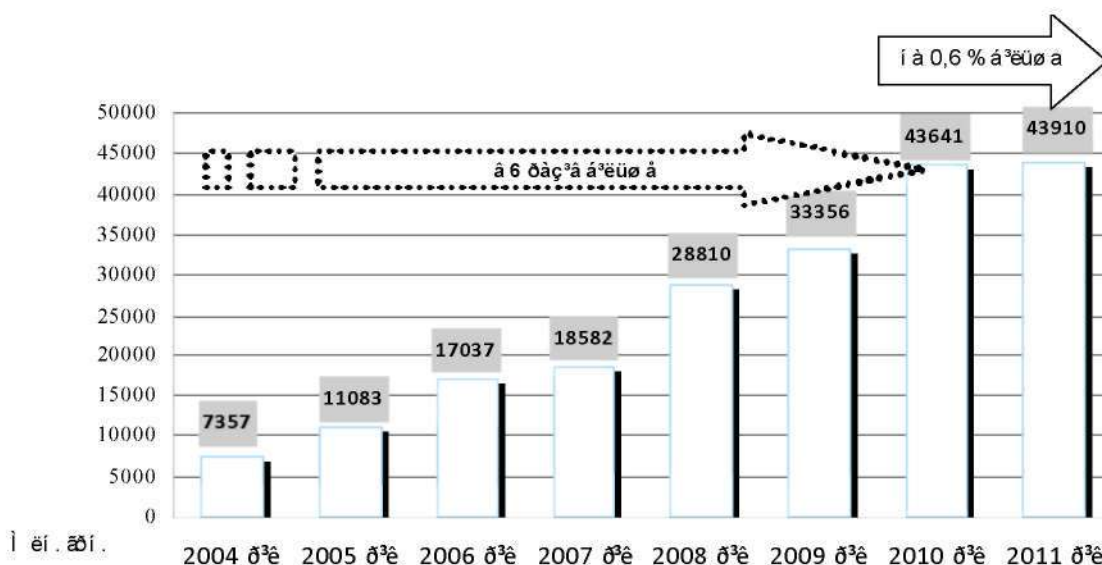

Рис. 1. Обсяги дотації вирівнювання з державного бюджету місцевим бюджетам на 2004–2011 рр.*

* Складено на основі [2].

З 2002 р. розподіл обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів) проводиться на основі формули, затвердженої Постановою Кабінетом Міністрів України від 5 вересня 2001 р. № 1195 «Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами» [3]. Ця формула застосовується при розподілі обсягу міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом, бюджетом Автономної Республіки Крим, обласними бюджетами, бюджетами міст Києва і Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, бюджетами районів.

При розрахунку обсягу вказаних міжбюджетних трансфертів враховуються такі параметри: фінансові нормативи бюджетної забезпеченості та коригуючі коефіцієнти до них, кількість населення та кількість споживачів гарантованих послуг, індекс відносної податкоспроможності відповідного бюджету, розрахунковий обсяг кошика доходів місцевих бюджетів, норматив кількості працівників органів місцевого самоврядування в розрахунку до кількості населення, а також коефіцієнт вирівнювання [3].

Обсяг дотації вирівнювання (T), що надається з державного бюджету місцевим бюджетам, зокрема бюджету Автономної Республіки Крим, обласному бюджету, бюджетам міст Києва і Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, бюджету району, а також коштів, що передаються із вказаних місцевих бюджетів до державного, визначається за загальним фондом місцевих бюджетів і розраховується як різниця між розрахунковим обсягом видатків (V) та розрахунковим обсягом доходів, закріплених за відповідними місцевими бюджетами (D) із застосуванням коефіцієнта вирівнювання (a) (див. рис. 2). Розрахунок прогнозного показника обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за даними місцевими бюджетами, проводився у межах прогнозного обсягу доходів зведеного бюджету України, визначеного на підставі основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на плановий бюджетний період та із застосуванням індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці.

За умови перевищення розрахункового обсягу доходів бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів, міських (міст Києва та Севастополя, міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) бюджетів, інших бюджетів місцевого самоврядування над

розрахунковим обсягом видатків відповідного бюджету встановлюється обсяг коштів, що передаються до державного бюджету [1]. Коефіцієнт вирівнювання відповідно до розрахунку обсягу коштів, що підлягають передачі до державного бюджету визначається в межах від 0,6 до 1.

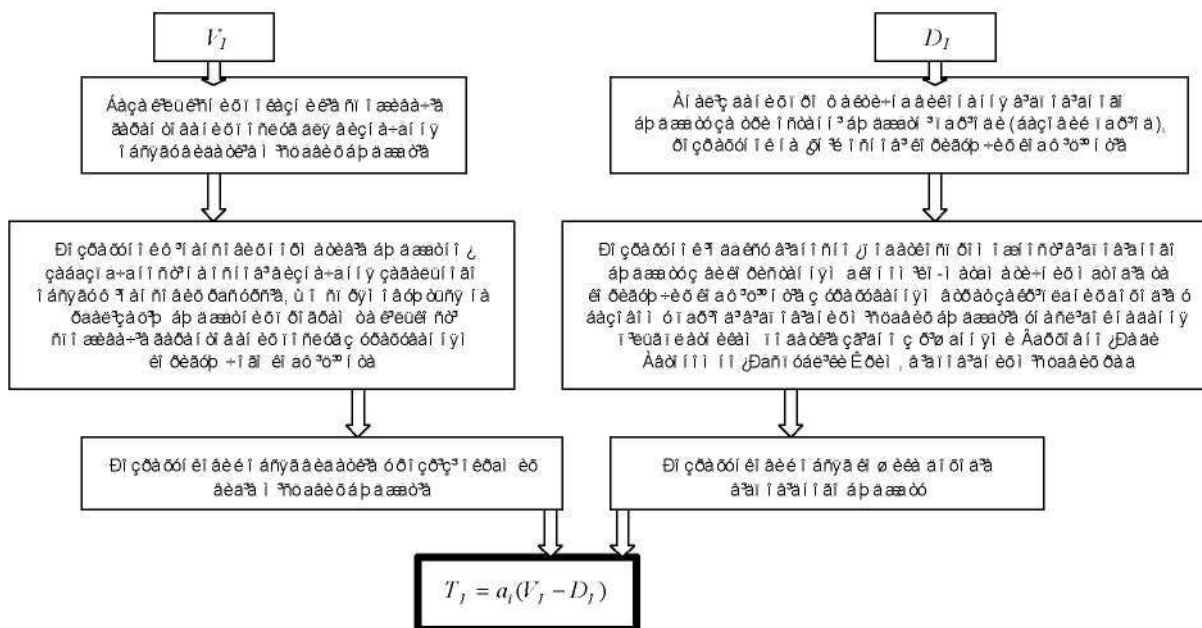

Рис. 2. Порядок розрахунку обсягу дотації вирівнювання*

* Складено на основі [1; 3].

Упродовж 2002–2010 рр. спостерігалася нестабільна тенденція щодо обсягів коштів, які передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету. З 2002 р. до 2005 р. відбулося їхнє зменшення на 1623,4 млн. грн. До 2009 р. обсяг даних коштів збільшився на 6264,8 млн. грн. порівняно із 2005 р. і становив 7584 млн. грн. Однак у 2010 р. спостерігалася їхнє зменшення до 6398,8 млн. грн. (рис. 3).

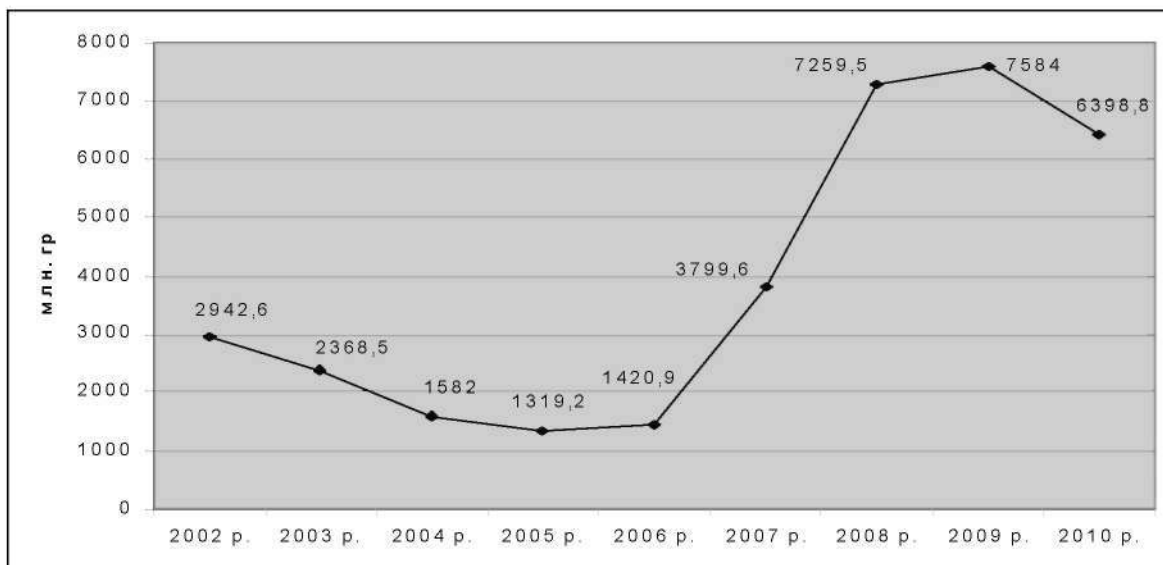

Рис. 3. Динаміка обсягів коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів України*

* Складено на основі [2].

Щодо коштів, які передаються з обласних бюджетів України до державного бюджету, то з 2002 р. до 2005 р. відбувалося поступове зменшення їхніх обсягів з 1950460,2 тис. грн. до 450453,5 тис. грн. в результаті зменшення кількості обласних бюджетів, за рахунок яких передаються кошти до державного бюджету. У 2006 р. обсяги даних коштів зросли в 1,6 разу за рахунок збільшення їхніх надходжень у 1,9 разу з міського бюджету м. Києва.

У процесі бюджетного планування при розрахунку обсягу дотацій вирівнювання використовувався коефіцієнт вирівнювання, що сприяє стимулюванню до зростання дохідної бази місцевих бюджетів України. При обчисленні обсягу коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету, застосовується коефіцієнт вирівнювання 0,95, за винятком бюджетів міст – обласних центрів з чисельністю наявного населення більш як 950 тис. осіб, для яких коефіцієнт вирівнювання становить 0,6, а також бюджету м. Києва, коефіцієнт вирівнювання для якого становить 0,93 [3].

Розподіл обсягу міжбюджетних трансфертів між районним бюджетом або міським бюджетом м. Севастополя, міста Республіканського Автономної Республіки Крим чи обласного значення, якому адміністративно підпорядковані інші міста, села, селища та бюджетами територіальних громад сіл, селищ, міст та їхніх об'єднань здійснювався на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2004 р. № 1782 «Деякі питання врегулювання міжбюджетних відносин» [5]. При цьому коефіцієнт вирівнювання для бюджетів, з яких передбачається передача коштів до районного (міського) бюджету, визначався відповідною райдержадміністрацією або виконавчим комітетом міськради м. Севастополя, міста Республіканського Автономної Республіки Крим чи обласного значення, якому підпорядковані інші міста, села, селища в розрізі бюджетів місцевого самоврядування для відповідного бюджету в межах від 0,6 до 1, залежно від обсягів фактичних надходжень доходів до відповідного бюджету за останні бюджетні періоди.

З 1 січня 2011 р. розрахунок обсягу міжбюджетних трансфертів між державним та місцевими бюджетами, між районним та міським (м. Севастополя, міста республіканського Автономної Республіки Крим або обласного значення) бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, їхніх об'єднань, селищ та міст, підпорядкованих відповідному району чи місту здійснюється за формулою відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. № 1149 «Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів» [6]. При цьому значення коефіцієнта вирівнювання для місцевих бюджетів, кошти яких передаються до державного бюджету складає 0,95, за винятком бюджетів міст обласних центрів, чисельність наявного населення яких становить більше як 950 тис. осіб, зведених бюджетів м. Славутича, Південноукраїнська, Сімферополя, для яких коефіцієнт вирівнювання становив 0,6, та зведеного бюджету м. Києва – 0,75.

Законом про Державний бюджет України передбачаються додаткові дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів, розподіл яких між бюджетом Автономної Республіки Крим та обласними бюджетами проводиться на підставі критеріїв, визначених Кабінетом Міністрів України. Розподіл даних трансфертів здійснюється у таких пропорціях – не більше як 25% для бюджету Автономної Республіки Крим, обласного бюджету, а також не менше як 75% – для бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення та бюджетів районів. Розподіл обсягів додаткових дотацій Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними державними адміністраціями здійснюється залежно від особливостей депресивних та гірських територій, а також тих, що мають низький показник чисельності населення і розгалужену мережу бюджетних установ.

Нестабільною тенденцією характеризувалися надходження обсягів додаткових дотацій до місцевих бюджетів України. Найбільша їхня частка в загальному обсязі трансфертів до місцевих бюджетів України становила у 2005 р. 14,4%. Однак до 2010 р. вона поступово зменшувалася з періодичним зростанням у 2007 р. та 2009 р., і становила у 2010 р. 0,7% загального обсягу трансфертів місцевих бюджетів України. Ця ситуація підтверджує вплив кризових явищ на розвиток економіки країни, що характеризує нестабільність мобілізації надходжень до місцевих бюджетів.

Практика застосування формульних розрахунків обсягів міжбюджетних трансфертів засвідчила позитивні тенденції в організації планування місцевих бюджетів в Україні. Зокрема, слід зазначити, що обсяг трансфертів місцевим бюджетам визначається на основі об'єктивної оцінки видаткових потреб та дохідної спроможності територій, місцеві органи влади можуть прозоро відслідковувати, як саме визначається необхідний їм трансферт. При застосуванні такого підходу враховуються об'єктивні фактори, що впливають на потреби регіонів у забезпеченні фінансовими ресурсами. Однак місцеві органи не наділені повноваженнями щодо самостійного розрахунку необхідного їм обсягу міжбюджетних

трансфертів на основі наявних у них звітних даних та інформації, що міститься у розрахунках до показників державного бюджету. Це дало б змогу виявляти будь-які неточності й проблеми, що виникають у процесі планування місцевих бюджетів, що забезпечувало б розширення повноважень і відповідальності фінансових структур місцевих державних адміністрацій.

Важливою особливістю механізму надання трансфертів є те, що при їхньому розрахунку не враховується рівень фактичного виконання доходів та видатків місцевих бюджетів протягом наступного планового бюджетного періоду, що спонукає органи місцевого самоврядування нарощувати доходи й заощаджувати на видатках. Більш того, хоча місцеві органи влади при застосуванні формульного методу розрахунку трансфертів можуть бути впевнені в справедливому їхньому розподілі, однак не будуть повною мірою задоволені рівнем забезпечення власних потреб фінансовими ресурсами.

Діючий порядок розподілу дотації вирівнювання, а також коштів, що підлягають передачі в державний бюджет, забезпечує зменшення територіальних відмінностей щодо бюджетної забезпеченості, підвищення мобілізації доходів у місцеві бюджети за рахунок стимулювання діяльності місцевих органів влади та ефективній реалізації державної бюджетної політики в результаті здійснення цільових трансфертів. Встановлення для місцевих бюджетів цільового використання коштів дає змогу здійснювати контроль за використанням місцевими органами влади коштів, які їм передані. Отже, дотації вирівнювання сприяють, з одного боку, забезпеченню достатньої доходної бази місцевих бюджетів, з іншого – вирівнюванню рівнів податкоспроможності територій з різними обсягами коштів доходів їхніх бюджетів.

Таким чином, чинний механізм розподілу міжбюджетних трансфертів слід розцінювати як практичне втілення передбачених Бюджетним кодексом України принципів обґрунтованості, справедливості й неупередженості у побудові бюджетної системи.

Однак проаналізовані тенденції зростання рівня забезпеченості обсягами міжбюджетних трансфертів місцевих бюджетів України свідчать про високий рівень їхньої залежності від державного бюджету, що не сприяє належному виконанню органами місцевого самоврядування як делегованих державою, так і власних їх повноважень.

Щодо бюджетних субвенцій, то у їхньому складі Бюджетним кодексом України передбачено субвенції на здійснення державних програм соціального захисту, субвенції на виконання інвестиційних програм (проектів) та інші субвенції, порядок на умови надання яких визначено Кабінетом Міністрів України [1].

Механізм перерахування субвенцій з державного бюджету визначався на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2002 р. № 490 «Про затвердження порядку перерахування дотації вирівнювання, додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів та субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, а також міжбюджетних трансфертів між місцевими бюджетами» [4]. Від 1 січня 2011 р. порядок перерахування субвенцій та інших видів міжбюджетних трансфертів здійснюється відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 р. № 1132 «Про порядок перерахування міжбюджетних трансфертів» [7].

Субвенції згідно з чинним законодавством перераховуються Державною казначейською службою в обсягах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Обсяги субвенцій між міськими (міст республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення) та районними бюджетами Радою міністрів Автономної Республіки Крим і облдержадміністраціями розподіляють пропорційно обсягам субвенцій, передбаченим таким бюджетам у рішеннях Верховної Ради Автономної Республіки Крим та обласних рад про бюджет. При здійсненні видатків з бюджетів міст районного значення, районів у містах, сіл, їхніх об'єднань та селищ за рахунок субвенцій з державного бюджету, міські міст Києва та Севастополя, районні держадміністрації та виконавчі органи міських рад здійснюють розподіл субвенцій пропорційно обсягам, передбаченим таким бюджетам у рішеннях відповідних рад.

Протягом 2002–2010 рр. плановий обсяг субвенцій місцевим бюджетам з державного бюджету збільшився у 7,7 разу – з 4,8 млрд. грн. у 2002 р. до 37,1 млрд. грн. у 2010 р. (рис. 5). Однак у 2009 р. їхній обсяг становив 27,5 млрд. грн., що на 5,6 млрд. грн. менше, ніж у 2008 р., і на 9,6 млрд. грн. більше відповідно до 2010 р. Упродовж вказаного періоду відбувалося і зростання частки субвенцій у доходах місцевих бюджетів України з 16,5% у 2002 р. до 22,3% у 2010 р.

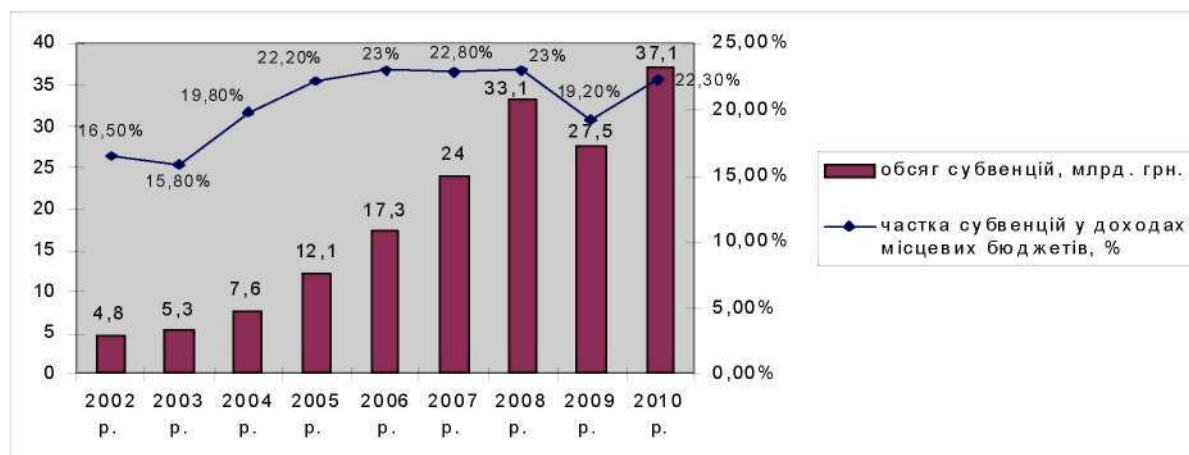

Рис. 5. Динаміка планового обсягу субвенцій місцевим бюджетам України з державного бюджету у 2002–2010 рр.*

* Складено на основі [2].

Перерозподіл обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення державних програм соціального захисту між їхніми видами й між місцевими бюджетами здійснюється Кабінетом Міністрів України на основі фактично нарахованих обсягів відповідних пільг, субсидій і допомоги населенню в межах загального обсягу таких субвенцій. При розподілі субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів) враховуються фактичні та прогнозні показники економічного та соціального розвитку відповідної території, до яких належать показники обсягу промислового виробництва, обсяг валової продукції сільського господарства, обсяг інвестицій в основний капітал, рівень щільності населення, рівень безробіття населення, доходів населення у розрахунках на одну особу, середньомісячна заробітна плата працівників [1].

Однак зростання обсягів субвенцій з державного бюджету не відображають позитивних тенденцій у плануванні доходів та видатків місцевих бюджетів України. Аналіз практики планування міжбюджетних трансфертів свідчить про недосконалість нормативно-правового забезпечення планування обсягів субвенцій, оскільки при застосуванні цього механізму планування відсутні чітко визначені методологічні засади відповідно до основних завдань бюджетної політики на місцевому рівні. При цьому в процесі розподілу субвенцій не повною мірою враховуються реальні потреби та можливості регіонів, особливості їхнього соціально-економічного розвитку, а також пропорційність їхнього розподілу між регіонами. Крім цього, відсутній науково обґрунтований порядок визначення доцільності здійснення субвенцій та контролю за їхнім використанням, наслідком чого є їх значна кількість.

З огляду на це для вирішення проблем, які виникають в процесі планування міжбюджетних трансфертів, насамперед запропонуємо механізм зменшення їхніх обсягів. Змоделюємо поетапний шлях зменшення обсягів міжбюджетних трансфертів із державного бюджету місцевим бюджетам за рахунок стимулювання підвищення економічної ефективності діяльності місцевого господарства.

Нехай встановлено відносну величину dTR швидкості зменшення обсягів трансфертів протягом річного періоду. Тоді обсяг міжбюджетних трансфертів $OTR_r(t)$ для r -го регіону на поточний період t пропонується встановити так:

$$OTR_r(t) = OTR_r(t-1) \cdot (1 - dTR) \cdot KDA_t, \quad (1)$$

де KDA_t – коефіцієнт ділової активності поточного періоду.

Коефіцієнт ділової активності згідно з діючою практикою будується як відношення прогнозованих обсягів надходжень до бюджету для поточного та попередніх періодів:

$$KDA_t = \frac{PBN_t}{PBN_{t-1}}. \quad (2)$$

Аналіз можливих ситуацій із формуванням обсягу міжбюджетних трансфертів зумовлює потребу в такій корекції формули (1):

$$OTR_r(t) = \min\{OTR_r(t-1), OZM_r(t-1)\} \cdot (1 - dTR) \cdot KDA_t, \quad (3)$$

де OZM – обсяг надходжень до місцевих бюджетів.

Така корекція зменшує втрати від надходжень коштів для місцевих бюджетів, якщо обсяг міжбюджетних трансфертів перевищує обсяг контингенту надходжень з метою постановки реалістичних завдань щодо зростання ефективності місцевого господарства, і в результаті – зростання обсягу надходжень до місцевих бюджетів. Послідовне використання співвідношення (3) при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів для регіонів приведе до поетапного зменшення їхнім обсягів при стимулюванні зростання ефективності місцевого господарства. При цьому знижується потреба в акумуляції коштів у державний бюджет, що надалі повертаються до місцевих бюджетів у вигляді міжбюджетних трансфертів. Вивільнені таким чином кошти можуть акумулюватися у фонді екологічного захисту розвинутих промислових регіонів та у фонді стимулювання розвитку дотаційних регіонів, які мають контролюватися органами місцевого самоврядування. Важливою характеристикою при реформуванні системи надходжень до місцевих бюджетів та державного бюджету є співвідношення між їхніми загальними обсягами, яке ми прагнемо зберегти при здійсненні реформи з метою уникнення соціальної напруги. Представимо це співвідношення у вигляді коефіцієнта балансування державного та місцевих бюджетів *KDM*:

$$KDM = \frac{DB}{SMB}, \quad (4)$$

де *DB*, *SMB* – обсяги державного та місцевих бюджетів.

Проілюструємо подані теоретичні положення простими модельними розрахунками, їхнє проведення спирається на аналіз співвідношень показників державного та місцевих бюджетів України, які наведені в табл. 1.

Таблиця 1

**Аналіз співвідношень показників доходів державного
та місцевих бюджетів України***

(млн. грн.)

Індекси доходів	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Від загальних доходів	70337	105862	132259
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість	23424	29105	36701
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість та акцизів	93761	134967	168960
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість та акцизів, крім податку на нерухомість	11083	17036	18581
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість та акцизів, крім податку на нерухомість, крім податку на прибуток підприємств	33%	27%	28%
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість та акцизів, крім податку на нерухомість, крім податку на прибуток підприємств, крім податку на нерухомість	16%	16%	14%
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість та акцизів, крім податку на нерухомість, крім податку на прибуток підприємств, крім податку на нерухомість, крім податку на нерухомість	49%	43%	42%
Від загальних доходів, крім податку на додану вартість та акцизів, крім податку на нерухомість, крім податку на прибуток підприємств, крім податку на нерухомість, крім податку на нерухомість, крім податку на нерухомість	75%	78%	78%

* Складено на основі [2].

Дані таблиці свідчать, що загалом місцеві бюджети України отримують приблизно 45% доходів у вигляді міжбюджетних трансфертів із Державного бюджету України. Співвідношення між державним та місцевими бюджетами в загальному обсязі надходжень в середньому становить 3:1, тобто коефіцієнт балансування державного та місцевих бюджетів *KDM* дорівнює 3.

Розглянемо структуру доходів і видатків місцевих бюджетів Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей у динаміці за два послідовних бюджетних періоди. Відповідні числові дані наведені в табл. 2. Аналізуючи дані табл. 2, зазначимо, що рівень зростання доходної частини бюджетів аналізованих областей у 2010 р. порівняно із 2009 р. становить 3,3–3,4%. Розглядаючи міжбюджетні

трансфери у складі доходів місцевих бюджетів, ми з'ясували, що їхній загальний темп зростання становить 10%. У результаті, обсяги міжбюджетних трансфертів упродовж аналізованого періоду вказаним областям зменшаться на 6,8% при незмінному обсязі видатків місцевих бюджетів та зростанні загальних обсягів місцевих бюджетів 3,3%.

Виходячи з цього, фінансування видатків бюджету Івано-Франківської області забезпечується через обсяг доходів бюджету, що відображає перевагу середнього обсягу доходів бюджетів аналізованих областей над обсягом наданих міжбюджетних трансфертів, в результаті чого відсутня потреба у їхньому наданні з державного бюджету.

Таблиця 2

Структура доходів і видатків місцевих бюджетів Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей*

(млн. грн.)

Çàääáí èé áþ äæàò	2009 ð.			Ï èáí 2010 ð.			Çàí òòíòáí òòáí ää, %	Çàí òòíòáí òòáí ää, %
	Äí äí äé	Ï äæþ äæäðí ääí òòáí äðòé	Äæäðéé	Äí äí äé	Ï äæþ äæäðí ääí òòáí äðòé	Äæäðéé		
²ääí Ì -Ôðáí è²äíüéí çí äæäñð³	571,5	871,7	1443,2	590,4	852,8	1443,2	3,3	2,2
Çäðí Ì Òüüñüü çí äæäñð³	375,4	761,8	1137,2	387,8	749,4	1137,2	3,3	1,6
×äðí ääðüéí çí äæäñð³	334,1	613,0	945,9	345,1	600,8	945,9	3,4	2,0
Äñüí ä	1281,1	2246,5	3526,4	1323,4	2093,7	3526,4	10	6,8

* Складено на основі проведених розрахунків економіко-математичної моделі.

Відповідно здійснення видатків з бюджету Тернопільської області забезпечують обсяг доходів бюджету, що аналогічний середній величині доходів аналізованих бюджетів при наданні міжбюджетних трансфертів у обсягах, що відображає середній по вказаних регіонах. На відміну від вищезазначеного, здійснення видатків бюджету Чернівецької області відображає нижчий від середнього обсяг доходів даних областей, що вказує на потребу у наданні міжбюджетних трансфертів.

Окрім цього, за рахунок зростання обсягів місцевих бюджетів Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей на 3,3–3,4% трансфери цим регіонам з Державного бюджету України зменшаться на 10%.

Тому в результаті проведеного аналізу пропонуємо запровадити поетапне зменшення міжбюджетних трансфертів вказаним областям з державного бюджету, починаючи з 10%. Реалізація запропонованих напрямів дасть змогу забезпечити формування доходів місцевих бюджетів за рахунок власних фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

В свою чергу, основними позитивними аспектами застосування формульного розрахунку при визначенні міжбюджетних трансфертів вважаємо такі: врахування однакових можливостей при фінансуванні на одну особу населення з того чи іншого рівня місцевих бюджетів в усіх регіонах, що дає змогу ліквідувати наслідки міжрегіональних дисбалансів у базах оподаткування; підвищення рівня відповідальності місцевих органів влади; чітке розмежування видаткової компетенції місцевих органів влади та стабільності дохідних джерел; встановлення бюджетних обмежень видатків, що спонукає до підвищення відповідальності місцевих органів влади за ефективне використання фінансових ресурсів; визначення показників відносних видаткових потреб, що застосовуються для розрахунку міжбюджетних трансфертів, оцінюються через видаткові нормативи, а не на основі обсягу видатків, що склався в тому чи іншому регіоні, що стимулює до пошуків ощадливіших шляхів надання суспільних послуг на місцевому рівні; індекси відносної податкоспроможності не можуть змінюватися без відповідного обґрунтування на плановий період, у результаті чого будь-яке збільшення доходів тієї чи іншої територіальної одиниці регіону не вплине на відповідне скорочення призначених трансфертів у наступному бюджетному періоді тощо.

Література

1. Бюджетний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями на 25 серпня 2010 року: (Відповідає офіц. текстів) – К. : Алерта ; КНТ; ЦУЛ, 2010. – 110 с.
2. Звіти про виконання Державного бюджету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://budget.rada.gov.ua/kombjudjet/control/uk/doccatalog/list?currDir=45096>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами» від 05. 09. 2001 р. № 1195 (із зм. та допов.) // Офіційний вісник України. – 2001. – № 38. – С. 9–26.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку перерахування дотації вирівнювання, додаткової дотації на вирівнювання фінансової забезпеченості місцевих бюджетів та субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, а також міжбюджетних трансфертів між місцевими бюджетами» від 11 квітня 2002 р № 490 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=490-2002-%EF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання врегулювання міжбюджетних відносин» від 31 грудня 2004 р. № 1782 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1782-2004-%EF>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів» від 8 грудня 2010 р. № 1149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1149-2010-%EF>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок перерахування міжбюджетних трансфертів» від 15 грудня 2010 р. № 1132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1132-2010-%EF>